

اهمیت آگاهی عامه در امر حفاظت از محیط زیست

مقدمه

طوری که به همه هویدا است، مسأله‌ی محیط زیست و حفاظت از آن در تمامی کشورها یک امر مهم و ضروری پنداشته می‌شود و هر فرد جامعه مکلفیت دارد که در قسمت پاک نگهداشتن محیط و شگوفایی بهتر جامعه، به گونه‌ی جدی تلاش نماید.

در کشورهایی چون افغانستان که سالهای زیادی را با جنگ و ناامنی سپری نموده، نیاز است تا همه (دولت و مردم) در قسمت حفاظت از محیط زیست به گونه‌ی یکدست و هماهنگ تلاش کنند، ولی در افغانستان بنابر دلایل گونه‌گون این امر تاکنون تحقق نیافته و هنوز هم عدم توجه به محیط زیست یکی از چالشهای جدی به شمار می‌رود.

حال آن که حفاظت از محیط زیست یک وظیفه‌ی ملی و شهروندی همه شهروندان است و توجه به این امر مهم می‌تواند ضامن بقا و دوام حیات انسانی شود.

باید به گونه‌ی صریح یاد آور شد که به دلیل پایین بودن سطح آگاهی عده‌ی زیادی از مردم، هنوز عده‌ای نسبت به این امر بی تفاوت بوده و در این قسمت توجه خاصی ندارند.

رشد نفوس، آلودگی هوا، استفاده از مواد بی کیفیت سوختی برای گرما، کارخانه‌های خشت و کج سازی و همچنین استفاده از پلاستیک در قسمت آلودگی هوا و نیز تخریب محیط زیست از مهمترین عوامل شمرده می‌شوند.

مفهوم واژه‌ی محیط زیست

واژه‌ی محیط زیست از کلمه فرانسوی Environner گرفته شده که به معنای محاصره، اطراف یا احاطه می باشد.

محیط زیست به تمامی ساحات و محیط های گفته میشود که در آن زندگی بشریت جریان داشته و مجموعه عوامل خارجی و فیزیکی و نیز موجودات زنده که با هم در آن در کنش هستند، محیط زیست را تشکیل می دهند و همچنین بر رشد، نمو و رفتار موجودات تاثیر می گذارند.

ولی محیط زیست طبیعی عبارت از ترکیبی از دانشهای متفاوت در علم است که از مجموعه‌ی عوامل زیستی و محیطی در قالب محیط زیست و غیر زیستی که بر زندگی افراد تاثیر می گذارد، پنداشته میشود.

اهمیت محیط زیست

طوری که در مقدمه تذکر داده شد، محیط زیست یکی از موضوعات مهم و حیاتی در جامعه‌ی امروزی به شمار می رود. آمیختگی و درگیر بودن انسان ها در جامعه همواره باعث شده تا محیط زیست همان اهمیت و جایگاه ذاتی خودش را حفظ کرده و تبدیل به یک امر مهم و ضروری برای بشر پنداشته شود.

بشریت امروز به خوبی درک کرده که بدون محیط زیست سالم، امکان زندگی مناسب در این جهان را نخواهد داشت؛ با این حال امروزه مشکلات محیط زیستی رو به رشد بوده و فعالان محیط زیست، ایده‌های بدیعی برای حفظ اکوسیستم ارائه می‌کنند. با اینکه تلاش‌های شماری در جهت حفظ زمین از فاجعه زیست‌محیطی صورت گرفته است، اما تهدید اکوسیستم از ابعاد مختلف همچنان ادامه داشته و ممکن است در نهایت موجب از بین رفتن آن شود.

به هر صورت، عدم توجه به پاک نگهداشتن و حفاظت آن از سوی دولت و مردم و نیز اینکه چگونه بتوان یک جامعه‌ی شگوفایی را رقم زد، تا حال یکی از دغدغه های جدی برای بعضی کشورهای که سالهای زیادی را با جنگ و ناامنی و وضعیت ناگوار اقتصادی دست و پنجه نرم کرده اند، گفته می شود.

افغانستان نیز از این امر مستثنا نیست و از جمله کشورهایایی است که با سپری نموده چندین دوره جنگ و ناامنی، تا حال متاسفانه نتوانسته در قسمت حفظ محیط زیست و بهبود جامعه‌ی شگوفی دستاورد قابل ملاحظه ای داشته باشد.

هرچند از سالهای گذشته تاکنون در قسمت بهبود وضعیت محیط زیستی و شگوفایی جامعه تلاش

هایی نیز صورت گرفته و اکثر کشورها و نهادها نیز در این قسمت سرمایه گذاری نموده اند، ولی بنابر نبود برنامه‌ی مشخص از سوی دولت و همچنین عدم آگاهی مردم نسبت به ارزش محیط زیست و پایین بودن سطح سواد در کشور، موضوع محیط زیست و حفاظت از آن هنوز یکی از معضل‌های جدی به شمار رفته و نیاز است تا در این قسمت گام‌های اساسی هم از سوی دولت و مردم برداشته شود.

اهمیت و ارزش محیط زیستی و موضوع حفاظت از آن زمانی بیشتر برجسته خواهد بود که سطح آگاهی مردم نسبت به همچو مسایل نیز بلند برود و همه بدانند که حفاظت از محیط زیست نه تنها وظیفه‌ی دولت‌ها و نهادهاست بلکه هر فرد جامعه در این خصوص مکلفیت دارند تا به بهبود و شگوفایی جامعه بیشتر از پیش بیندیشند و تلاش کنند.

اهمیت آگاهی عامه در امر حفاظت از محیط زیست

از آنجایی که موضوع محیط زیست و حفاظت از آن یکی از مهمترین و جدی ترین مساله برای زندگی بشریت به شمار میرود، ولی ریشه یابی به منظور رفع عوامل تخریب کننده محیط زیستی و نیز راه های حل آن از موارد دیگری است که باید به آن پرداخته شود.

در کنار سایر موارد که در قسمت بهبود وضعیت محیط زیستی و حفاظت از آن اهمیت اساسی دارند، آگاهی عامه نیز از جمله مورد هایی است که می تواند در قسمت حفظ محیط زیست نقش اساسی داشته باشد.

آگاهی دهی و ذهنیت دادن به مردم در رابطه به موضوعات مختلف به خصوص حفاظت از محیط زیست در هرکشوری می تواند در تقویت و شگوفایی جامعه موثر واقع شود و این امر زمانی تحقق یافتنی است که اهمیت آگاهی دهی و نقش آن در سمت و سو دادن ذهنیت مردم برجسته باشد تا استفاده از این روش برای افراد جامعه مانوس بوده و هر فرد بداند که آگاهی دهی چه نقشی را در ذهنیت سازی و سمت و سو دادن افکار جهت حفظ محیط زیست دارد.

در سالهای گذشته به دلیل جنگ و ناامنی و وضعیت ناگوار اقتصادی، حالت بحرانی در کشور حاکم بود و اکثر مردم از حق دسترسی به علم و دانش محروم بودند و تا حدودی کار دشواری بود تا در امر محیط زیستی کار موثری صورت گیرد؛ ولی طی سالهای اخیر با توجه به بلند رفتن نسبی سطح آگاهی مردم و نیز دسترسی مردم به علم و دانش، تاحدودی امید واری ها بیشتر شده تا موضوع حفاظت از محیط زیست بیشتر از گذشته برجسته شود.

چگونه می توان از آگاهی عامه در امر حفاظت از محیط زیست استفاده کرد؟

- تبلیغات در نهادهای آموزشی (پوهنتون ها و مکاتب)

استفاده از تبلیغات در امر آگاهی دهی به مردم در قسمت حفاظت از محیط زیست و شگوفایی بهتر جامعه، یکی از روش های موثر و نتیجه بخش به شمار میرود.

نهادهای آموزشی (پوهنتون ها و مکاتب) با آنکه مکانی برای تحصیل و آموزش است، ولی میشود در قسمت آگاهی دهی و ذهنیت دادن به مردم نیز از آن به گونه ای موثر استفاده کرد.

محصلین و دانش آموزان می توانند در امر اطلاع رسانی و آگاهی دهی در مورد اهمیت حفاظت از محیط زیست و اینکه چرا باید به این امر پرداخت، فعالیت های خوبی را انجام دهند.

چاپ پوستر ها و نشر اعلانات از طریق فضای مجازی و همچنین انتقال معلومات به خانواده ها پیرامون اهمیت حفظ محیط زیست از جمله راه ها و روش هایی است که می توان از طریق محصلین و دانش آموزان انجام داد.

مساجد و تکیه خانه ها

خطیبان و ملا امامان مساجد می توانند با استفاده از روش های تبلیغی در امر حفاظت از محیط زیست نقش خوبی را ایفا کنند.

چون مساجد و تکیه خانه ها محل تجمع مردم است و همواره به منظور رساندن پیام ها و ارشادات دینی به مردم از آن استفاده می شود، لذا خطیبان و ملامامان می توانند در کنار امر ارشاد و تبلیغ دینی، در قسمت اطلاع رسانی و آگاهی دهی پیرامون حفظ محیط زیست و اینکه چگونه و کدام راه هارا باید تعقیب کرد تا در حفظ محیط زیست و شگوفایی کاری کرده باشیم، نقش به سزایی دارند.

آنان می توانند با استفاده از تاثیر گذاری و رابطه ی تنگاتنگی که با مردم دارند، در کنار پیشبرد مسایل دینی، سهم خود را در این راستا نیز ادا نموده و به مردم ابلاغ کنند که چطور می توانند به عنوان شهروند در قسمت شگوفایی و حفظ محیط خوب سهم داشته و فعالیت های خوبی انجام دهند.

رسانه‌ها (چاپی، تصویری و صوتی)

رسانه‌های به‌عنوان مهمترین رکن ارتقای دانش محیط زیستی در جامعه هستند. امروزه در تمامی جهان رسانه‌ها تعیین‌کننده مسیر، افکار و فرهنگ در تمامی سطوح زندگی و همچنین رفتار انسان‌ها در حفاظت از محیط زیست می‌باشند. رسانه‌ها با دادن اطلاعات محیط زیستی به سطوح مختلف جامعه متناسب با نیاز هر قشر جامعه و نهادینه کردن این اطلاعات موجب تغییر رفتار و گسترش فرهنگ محیط زیستی جامعه میشوند.

امروزه مسأله‌ی محیط زیستی یک موضوع جهانی است و این مورد بدون حضور و کمک رسانه‌ها امکان پذیر نیست. رسانه‌ها با منعکس کردن نقاط ضعف و قوت و نیز عملکرد هر سازمان یا اداره می‌توانند افکار عمومی را نسبت به آن مسایل حساس کنند و مسوولان نیز به توجه به اینکه رسانه‌ها، انعکاس دهنده فعالیت‌های آنهاست، نسبت به کمبودی‌ها و مشکلاتی که در قسمت فعالیت و کارکردهای شان وجود دارد، اقدام می‌کنند.

به همین دلیل به صراحت می‌توان گفت که رسانه‌ها در جهت دهی و ذهنیت‌سازی مردم پیرامون حفظ محیط زیست و اینکه چه نقشی را می‌توانند در این راستا ادا کنند؛ اهمیت زیادی دارد و هر کشور و جامعه می‌تواند با استفاده از رسانه‌های جمعی جهت تقویت فرهنگ محیط زیستی کارهای قابل ملاحظه‌ای را انجام دهد.

نصب پوستره‌های تبلیغاتی در محلات مردم

در جامعه‌ای که ما زندگی می‌کنیم، متأسفانه سطح سواد و آگاهی تعداد زیادی از مردم نسبت به موضوعات مختلف از جمله فرهنگ شهرنشینی و چگونگی محافظت از محیط‌پایین بوده و چون افغانستان چندین دهه است که با جنگ و ناامنی دست و پنجه نرم می‌کند، همین موضوع سبب شده که شماری زیادی از نعمت سواد بی بهره بمانند.

ولی در شرایط فعلی مردم نسبت به گذشته پیرامون موضوعات روز حساستر و جدی‌تر شده و سطح آگاهی نیز نسبت به گذشته تغییر یافته؛ نیاز است تا در قسمت آگاهی‌دهی و اینکه چگونه بتوان ذهنیت مردم را به نکات بهداشتی و بسا موارد دیگر تغییر داد، نسبت به گذشته کارهای بیشتر و موثرتری صورت گیرد تا مردم او موضوعاتی چون حفظ محیط زیستی معلومات کافی کسب کنند و بدانند که این امر وظیفه‌ی هر هموطن است و هر شخص در قبال کشور و جامعه‌ی خود مسئولیت دارد.

لذا راه منطقی و آسان که بتوان ذهنیت عامه را نسبت به موضوعاتی چون حفظ محیط زیستی تغییر داد، نصب پوستر های تبلیغاتی در محلاتی که مردم بیشتر در آن رفت و آمد دارند است.

نشست های متعدد با اقشار مختلف جامعه

با توجه به اینکه مردم در بسیاری موارد آن چنان آگاهی که باید نسبت به بعضی موضوعات مهم از جمله محیط زیستی داشته باشند ندارند و نیاز است تا با اقشار مختلف جامعه نشست های متعددی برگزار گردیده و به آنان پیرامون محیط زیستی اطلاع رسانی صورت گیرد.

وکالی گذر، جوانان خبره و فعال و نیز اشخاص با نفوذ از جمله کسانی هستند که می توانند از طریق صحبت با مردم تاثیر گذاری بیشتری در قسمت آگاهی دهی پیرامون حفاظت از محیط زیست داشته باشند.

آنان از طریق بحث و گفت و گو می توانند به مردم آگاهی دهی کنند که چگونه می توان در قسمت حفظ محیط زیستی نقش خود را ایفا کنند تا مردم در قسمت حفاظت از محیط زیست احساس مسولیت نموده و نگذارند که محیط شان تخریب شود.

تبلیغات از سوی بانوان برای بانوان

زنان نیز می توانند مثل مردان در امر آگاهی دهی پیرامون حفظ محیط زیستی نقش خوبی را ایفا کنند.

آنچه مسلم است این است که در طول تاریخ و در سراسر جهان به نقش ها، نیازها و نیروهای زنان چنان که شایسته است نگریسته نشده و به همین دلیل هنگامی که با موضوع محیط زیستی روبرو می شویم، می بینیم که هنوز در قسمت داشتن آگاهی پیرامون محیط زیستی و اینکه چگونه می توان در این مورد نقش خود را ایفا نمود، به دلایل گونه گون مشکلاتی وجود دارد که نمی توان از آن انکار کرد.

لذا طوری که زنان در بخشهای مختلف حیات بشری نقش های خوبی را ایفا نموده اند، در این قسمت نیز می توانند نقش موثری داشته باشند.

صحبت بانوان با بانوان یکی از گزینه های دیگری است که می شود به منظور آگاهی دهی بهتر از آن استفاده کرد و بدون شک زنان در این قسمت از تاثیر گذاری بیشتری برخوردار هستند.

زنان فعال و آگاه از مسایل روز می توانند با دایر نمودن جلسات متعدد با قشر اناث و بحث های مفصل پیرامون ارزش و اهمیت حفاظت از محیط زیستی، نقش خود را ایفا کنند و بدون شک چنین جلساتی می تواند زنان را پیرامون اهمیت محیط زیستی با بیشتر از پیش با خبر سازد.

نویسنده: روح الله نوری، مدیر آگاهی عامه کابل برشنا

- 1- <http://www.af-bargesabz.blogfa.com/post/27>
- 2- <https://www.doe.ir/Portal/file/?173592/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D9%87-%D9%BE%DA%AF%D8%A7%D9%87.pdf>
- 3- <https://www.didarnews.ir/fa/news/54238/%D8%AD%D9%81%D8%A7%D8%B8%D8%AA-%D8%A7%D8%B2-%D9%85%D8%AD%DB%8C%D8%B7-%D8%B2%DB%8C%D8%B3%D8%AA-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D8%AA%D8%AF%D8%A7%D9%88%D9%85-%D8%AD%DB%8C%D8%A7%D8%AA-%D8%B2%D9%85%DB%8C%D9%86>